

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสงค์จะพิสูจน์สมมุติฐานที่ว่า การมีศาลชั้นอุทธรณ์ และวิธีพิจารณาพิเศษเกี่ยวกับคดีพาณิชย์จะทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีพาณิชย์ในประเทศไทยมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรมกว่าการพิจารณาพิพากษาคดีพาณิชย์ในศาลยุติธรรมอื่น

การวิจัยเริ่มจากการวิเคราะห์แนวความคิดของวิธีการระงับข้อพิพาททางพาณิชย์ที่เรียกว่าการระงับข้อพิพาททางเลือกใหม่ (Alternative Dispute Resolution) ที่จะนำมาใช้กับ “ศาลพาณิชย์” และ “วิธีพิจารณาคดีพาณิชย์” อย่างไร ทำไมวงการการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศจึงมักให้อนุญาตตุลาการมากกว่าศาล ศาลพาณิชย์ตามข้อสมมุติฐานสามารถนำวิธีพิจารณาหรือรูปแบบการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการมาใช้ในวิธีพิจารณาคดีพาณิชย์ได้แค่ไหน เพียงใด อาทิเช่น วิธีการที่ง่ายและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการส่งคำคู่ความและเอกสารในคดี การให้มีการประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินคดี (Pre-trial conference) แทนการชี้สองสถานเดิม การสืบพยานหลักฐานที่ใช้เอกสารมากขึ้นและพยานบุคคลน้อยลง การยื่นบันทึกถ้อยคำแทนการซักถามพยาน (Written Statement) การไม่ต้องแปลเอกสารภาษาอังกฤษ การใช้วิธีการสืบพยานโดยการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) และการยอมรับและบังคับในลักษณะถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติหรือต่างตอบแทน (Reciprocal Treatment) ของคำพิพากษาคดีพาณิชย์ระหว่างประเทศชาติ ศาลพาณิชย์สามารถเรียนรู้และเลียนแบบวิธีพิจารณาที่เป็นประโยชน์จากระบบอนุญาตตุลาการซึ่งมีลักษณะเป็นความยุติธรรมแบบเอกชน (Privatization of Civil Justice) ได้

ความพยายามในการแก้ปัญหาใดๆ ย่อมจะสำเร็จลุล่วงได้ง่ายขึ้นหากบุคคลที่เกี่ยวข้องยอมรับปัญหาของระบบ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การยอมรับว่าระบบของตนเองมีปัญหา การอ้างถึงรายงาน “การเข้าถึงความยุติธรรม” (Access to Justice) ของลอร์ดวูลฟ์ (Lord Woolf) ในประเทศอังกฤษเป็นตัวอย่างที่เห็นอย่างเด่นชัดว่า กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งที่ดีที่สุดในโลกระบบหนึ่งคือระบบของอังกฤษยังมีข้อถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างที่ปรากฏ และการวิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าว

นำไปสู่การปฏิรูปที่ทำให้มีระบบการบริหารจัดการคดี (Case Management) โดยผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนมากขึ้น รวมทั้งการใช้วิธีระงับข้อพิพาททางเลือกใหม่ (Alternative Dispute Resolution) เข้ามาช่วยดำเนินการ

ความพยายามในประเทศไทยของการปฏิรูประบบวิธีพิจารณาคดีพาณิชย์โดยการจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษเริ่มจากการก่อตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๓๘ ความคิดเริ่มแรกของการจัดตั้งศาลดังกล่าวคือการเตรียมการสำหรับประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคีองค์การการค้าโลก (World Trade Organization) ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในระดับมาตรฐานที่กำหนดโดยความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลดังกล่าวนอกจากจะให้ศาลที่จัดตั้งขึ้นมีเขตอำนาจเกี่ยวกับคดีทรัพย์สินทางปัญญาแล้ว ยังให้มีเขตอำนาจในคดีพิพาทเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศด้วย ดังนั้น ปัญหาความยุ่งยากของการแยกคดีแพ่งและพาณิชย์ออกจากกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่สร้างความยุ่งยากทุกครั้งในความพยายามแยกกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะกลายเป็นเรื่องง่ายในบัดดลเพราะในพระราชบัญญัติดังกล่าวนอกจากจะมีการแยกคดีพาณิชย์ออกจากคดีแพ่งแล้ว ยังแยกคดีพาณิชย์ระหว่างประเทศออกจากคดีพาณิชย์ภายในอีกด้วย

ระยะเวลาเกือบสิบปีของการบังคับใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๓๘ ผ่านไปได้เกิดมีความพยายามครั้งใหม่ในการปฏิรูปเขตอำนาจของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศให้มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพาณิชย์ทั้งปวงโดยมิได้ครอบคลุมเฉพาะการค้าระหว่างประเทศเช่นเดิม ความพยายามดังกล่าวปรากฏในร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์และวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์ พ.ศ.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เห็นว่า การปฏิรูประบบการบริหารความยุติธรรมจำเป็นต้องมีอยู่อย่างต่อเนื่อง การสร้างศาลชำนาญพิเศษเป็นสิ่งที่ถูกต้องและสมควร อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศเป็นศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์เป็นสิ่งที่ต้องวิเคราะห์และใคร่ครวญในรายละเอียด เบื้องแรก คดีพาณิชย์ย่อมมีความสำคัญและปริมาณมากกว่าคดีทรัพย์สินทางปัญญา ความจริงแล้วคดีพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาจำนวนไม่น้อยถือว่าเป็นคดีพาณิชย์ เช่น ข้อพิพาทจากสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่างๆ การเรียกชื่อศาลว่าศาลพาณิชย์โดยให้มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาก็อาจเหมาะสมกว่า นอกจากนั้น จำนวนและสถานที่ตั้งของศาลก็มีผลโดยตรงต่อการบริการ

ความยุติธรรมทางพาณิชย์แก่ประชาชน เนื่องจากปัจจุบันการพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทเกี่ยวกับคดีพาณิชย์อาจกระทำได้ในศาลทั่วราชอาณาจักร การให้จำกัดเขตอำนาจศาลอยู่เพียงศาลเดียวในกรุงเทพมหานครจึงอาจเป็นการประนีประนอมการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชนนอกเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล หากความคิดที่จะให้มีศาลพาณิชย์ในชั้นแรกครบทุกภาคโดยมีศาลพาณิชย์กลางและศาลพาณิชย์ภาครวมสิบศาล ก็จะทำให้การกระจายความยุติธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังได้วิเคราะห์ถึงความจำเป็น และเหตุผลของการใช้ผู้พิพากษาสมทบว่า จำเป็นต้องมีทุกประเภทคดีหรือไม่ ความพร้อมของทนายความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาและค่าตอบแทนทนายความ เพื่อให้ศาลพาณิชย์เป็นศาลชำนาญพิเศษที่มีวิธีพิจารณาซึ่งมีประสิทธิภาพรวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรมมากกว่าการพิจารณาคดีพาณิชย์ในศาลยุติธรรมอื่น

This thesis is set out to prove the hypothesis that specialized court and procedure on commercial disputes will enhance the efficiency, speed, economic and fairness in commercial litigation beyond that of adjudication in court of ordinary jurisdiction.

The research starts with the analysis of how the methods of alternative dispute resolution can be applied in the “Commercial Court” and “Procedure for Commercial Cases”. Why does commerce and industry choose arbitration as its preferred choice of dispute resolution? How can or how far can the proposed Commercial Court utilize the advantages of arbitration in its procedure? Some of the examples are the more efficient and convenient means of service of process and documents in a commercial case, the use of pre-trial conference in stead of summons for directions, the use of more written evidence and less of oral evidence, the introduction of written statement in stead of examination of witnesses, the admission of document in English without translation, the use of video conferencing, the recognition and enforcement of foreign judgments in commercial matters on a reciprocal basis. The Commercial Court can certainly learn and adapt from the more efficient and user-friendly procedure in arbitration which is sometimes referred to as “privatization of civil justice”.

It is often said that any attempt to solve a problem would be much easier when one accepts that the problem does exist. Lord Woolf’s, “*Access to Justice*” is cited as an example that even the English civil justice system, arguably one of the finest in the world, accepted that it had problems and needed reform. The reform that followed has brought about the case management by presiding judges and the utilization of alternative dispute resolution in solving the disputes.

In Thailand, the attempt to reform commercial litigation by the establishment of specialized forum and procedure started with the setting up of the Central Intellectual Property and International Trade Court by the Act for the Establishment of and Procedure for Intellectual Property and International Trade Court B.E. 2539. The initial objective was to prepare Thailand for the World Trade Organization (WTO) and as such it has to adopt the standard measures for the effective protection of intellectual property rights as prescribed by the Agreement on Trade-Related aspects of Intellectual Property Rights (TRIPs Agreement). In the said Act, not only the jurisdiction on the disputes concerning intellectual property rights was incorporated but also the jurisdiction on disputes over international trade. This has somehow overcome the fear of difficulty in distinguishing civil from commercial matters. The Act not only distinguishes civil from commercial matters but it also distinguishes international commerce (trade) from domestic commerce (trade).

Almost a decade has passed since the introduction of the Act for the Establishment of and Procedure for Intellectual Property and International Trade Court B.E. 2539, a fresh attempt is being made to enhance the jurisdiction of the Intellectual Property and International Trade Court to cover all disputes of commercial matters and not only restricted to international trade. The attempt is evident in the draft legislation "The Bill for the Establishment of and Procedure for Intellectual Property and Commercial Court B.E."

The present thesis suggests that the reform of administration of justice must be a constant and continuous process. The establishment of specialized forum for special subject matter of dispute is right and appropriate. However, the transformation of Intellectual Property and International Trade Court to Intellectual Property and Commercial Court need to take full consideration and detailed analysis. Commercial disputes are far more in number and importance than intellectual property disputes. In fact, a great number of intellectual property disputes e.g. disputes arising from licensing agreements are commercial disputes. Hence, the name Commercial Court with the jurisdiction over intellectual property disputes may be more appropriate. In addition, the number and location of the courts is important as far as access to justice by the parties is concerned. At the moment, a dispute on commercial matter may be filed with the court of competent jurisdiction all over the Kingdom. To give the exclusive jurisdiction

of commercial matters to a single forum in Bangkok would compromise the access to justice of a great many people residing outside Bangkok and its vicinity. An answer may be to establish a Central Commercial Court in Bangkok and nine more Regional Commercial Courts in all the nine Regions. Further analysis is also conducted on the use of associate judges as to whether such practice is necessary in all the cases. Specialized Bar or attorneys is also dealt with together with the appropriateness of attorney's fees. These considerations are to make the specialized court and procedure on commercial disputes certain to enhance the efficiency, speed, economic and fairness in commercial litigation beyond that of adjudication in court of ordinary jurisdiction.